

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ

ՏՐԱԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՌԵԴԱԿՏՈՐԱՏԻ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻ Ա ՇԱԲԱԹ 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1877

ԹԻԻ 1076

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Թէ՛ք ոչ սակաւ օգնական զօրագնէր հասին Ռուսաց զօրաբանակին Բլէժնայի առջև և Ասիոյ կողմն, բայց և այնպէս թշնամեցին յարձակումներն փառաւոր յաղթութեամբք յետս մղուեցան Օսման փաշային և Մուքթար փաշային քաջադրժութիւններովն և Ռուսք՝ զկնի մեծամեծ կորուստներու՝ պարտաւորեցան ի փախուստ դառնալ։ Ռուսի օգոստ. Սուլթանն ի վարձատրութիւն յիշեալ հայրենասէր երեւելի զօրապետաց, հաճեցաւ Ղազի՝ այսինքն յաղթող պատուանունը շնորհել նոցա։ Բաց յայսմանէ, Օսմանիէի ականակուռ շրանշանը, ականազարդ մէկ մէկ սուր և երկերկու արար նժոյգ պարսկեց վերոյիշեալ զօրապետաց, որոց անուանքն անջինջ պիտի մնան բոլոր օսմանցւոց սրտերուն մէջ վասն նշանաւոր ծառայութեանցն մատուցելոյ ի նոցանէ կայսերութեանը։

Յայտնի է թէ 200,000 Մուսթաֆըզ զօրքերէն 40,000ն արդէն յուղարկեցաւ ի տեսարանն պատերազմին, այժմ կը հաւաստեն թէ մնացեալ 160,000 զօրքն ևս ի զէն պիտի հրաւիրուին և հետզհետէ պիտի յուղարկուին ի դաշտն պատերազմին ի պաշտպանութիւն հայրենեաց։

Ըստ ամենայն երեւմանց՝ ներկայ պատերազմն պիտի շարունակէ ձմեռն, քանզի յերկուց կողմանց ձմեռուան պատրաստութիւններ կը տեսնուին։ Պէրլինի վաճառատուն մի՛ զկնի սակարկութեան և պայմանագրութեան՝ յանձնառու եղև 65,000 վրաններ տալու Ռուսաց զօրաբանակին ի միջոցի չորս շաբաթուոյ։ Նմանապէս Սթէնտերտ օրագիրն կը ծանուցանէ թէ Լոնտոնի չորս մեծ վաճառատանց առաջարկութիւն եղեր է երկաթէ խրճիթներ պատրաստելու վասն Ռուսաց զօրաբանակին ի պէտս հարկւր հազար զինուորաց։

Չարին ի Բեդէրզպուրկ վերադառնալուն խօսքը դադարեցաւ, և հեռագիրն կը ծանուցանէ թէ Ն. Վ. հաւաքուունը միտք ունի ի Պուքրէշ անցնել զձմեռն ընկերութեամբ կայսրուհի

ւոյն։ Այս վերջին մայրաքաղաքէն կը գրեն թէ Ռուսաց բանակէրորդն փոխադրուեր է ի Սիսթովա։

Կ. Պօլսոյ ՎԱՔԻԹ անուն օսմանեան թերթին մէջ զհետեւեալ կարեւոր յօդուած ընթերցումք Վերսալէ միտք հաղորդել մեր ընթերցողաց զտեղեկութիւնսն զորս ստացաք ի մասին հաշտութեան առաջարկին։ Այս տեղեկութիւնքն՝ զորս ստոյգ կը համարիմք, հետեւեալն են. զկնի խորհրդակցութեան և համաձայնութեան միոյ՝ հաստատելոյ ի մէջ Աւստրո-Հունգարիոյ և Անգլիոյ կառավարութեանց, այս երկու մեծ տէրութիւնքն հարկաւոր համարեցան փորձել իմանալ զմիտս պատերազմող պետութեանց։ Ռուսիոյ եղեալ խաղաղասիրական առաջարկութիւնքն՝ կերպիւ իւրիք, սիրով ընդունուեցան ի կառավարութեանէ Չարին։ Իսկ Բարձրագոյն Դուռն մի քանի պայմանօք պատասխանեց. քանզի վեհա- Սուլթանին փափաքն այն է որ հաշտութեան հիմունքն ամենևին զնա մի չի պատճառեն օսմանեան կայսերութեան անկախութեանն և ամբողջութեանը։ Եւ այս նպատակին համար միայն Բարձրագոյն Դուռն հաստատապէս որոշեալ է ամենայն ճգամք պաշտպանել զինքն ներկայ պատերազմին մէջ մինչև վերջին կէտն։ Ուստի օսմանեան կայսերական կառավարութիւնն վճռաբար իւր միտքը դրած է, որպէսզի եթէ այս երկու կէտերն՝ այսինքն կայսերութեան ամբողջութիւնն և անկախութիւնն, չապահովուին յառաջագոյն՝ չընդունել ուրիշ որեւէ խաղաղասիրական կարգադրութեան առաջարկ, և մերժել զինադադարում մի, որ կրնայ յետոյ ապարդիւն մնալ։ Ահա այս մտքը եղաւ Բարձրագոյն Դուռն պատասխանը։ Մի և նոյն պատասխանն տուեալ պիտի լինի Աւստրո-Հունգարիոյ դեսպանին ի վերջին ունկնդրութեան իւրում, զոր ունեցաւ յօգոս. Սուլթանէն։

Խաղաղութեան բոլոր բարեկամքն երախտապարտ պիտի լինին Աւստրո-Հունգարիոյ տէրութեանն վասն բարի դիտաւորութեանց նորա ի մասին ընդհանուր խաղաղութեան։ Օսմանցիք

ևս, որք իրենց ընթացքովն հաստատեցին զսէր իւրեանց վասն խաղաղութեան, ոչ նուազ երախտապարտ պիտի լինին Աւստրո-Հունգարիոյ սակայն տարակոյս չկայ նաև թէ օգոս. Սուլթանին վերոյիշեալ պատասխանն վճռական պատասխան մի է, ընդ որ հաճ և հաւան է Օսմանէ ազգն՝ որոյ բաղդն յանձնեալ է ի ձեռս Նորին կոյսերական վեհափառութեան։ Եթէ Թուրքիան դիտաւորութիւն ունենար թողուլ զամենափոքր իւր մասն իրաւանց իւրոց ի վերայ ամբողջութեան և անկախութեան, միթէ ի սկզբանէ ձեռք կը զարնէր այս պատերազմին որ լի է աղէտիւք և տառապանք։ Օսմանցիք ամենևին չեն զարհուրիր այս պատերազմն. քանզի խնդիրն իրենց պատուոյն և իրենց անկախութեան պահպանութեան կը վերաբերի։ Եւ այս կէտին վերայ նոցա որոշումն հաստատուն է։

Այս պատերազմին շարունակութիւնն որչափ որ Աւստրո-Հունգարիոյ նոյնչափ ևս մեր երկրին զնասակար է։ Եթէ Աւստրո-Հունգարիան ինքզինքը թող տար ընդ քարշ ածուիլ ի Գերմանիոյ՝ համակրութիւն ցոյց տալով այս կերպիւ Ռուսիոյ տէրութեան, կրնամք հաւաստել աներկբայելի կերպիւ թէ մեծ ապստամբութիւն մի պիտի ծագէր Հունգարիոյ մէջ։

«Գալով Եւրոպիոյ միւս տէրութեանց դատողութեանը, մեր նախընթաց յօդուածովք պատուցինք թէ Գերմանիան առանձին մնացեալ է և թէ արեւմտեան քաղաքականութեան մէջ կարծեաց փոփոխութիւն մի տեղի ունեցած է։ Վասնորոյ Եւրոպիոյ ընդհանուր օգտից նպատամատոյց է որ այժմեան պատերազմն դադարի առանց ամենափոքր զոհողութիւն մի դնելու օսմանեան տէրութեան վերայ։ Մի միայն պայմանն՝ զոր միջնորդ տէրութիւնք կրնան պահանջել ի Թուրքիոյ պիտի վերաբերի բարենորոգութեանց խնդրոյն, որ այժմէն իսկ ապահովեալ է։ Քանզի օսմանեան կառավարութիւնն ամենևին չմերժեր զբարենորոգութիւնն վիճակին իւր հպատակաց. ուստի եթէ Տէր կամեցի իսկոյն ի վերջնալ պատերազմին կայսերական

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԸՇՈՒՆ

Քոյ ամառահիւս մաշտամած գերկնից ճակատ վարագուրեաց, ծղունդեցան արփենւոյն դէմք, չիշան ժպտին իւր ճաճանք, ծայց երկն, եհեղ յերկիր յորդահոսան արտասուաց ուղիս, եւ համագոյք անդէն ի սուգ ի յանսահման ընկուզան։

Այսպէս ամբան եղև հրաժեշտ, այսպէս աշուն ետ մեզ ողջոյն. Թառամեցաւ հովտայ ծիծաղ, ընդ տերեւօք լռեաց թռչնիկ. փոթորկայոյզ հողմոց մուռնչ ըզգեփիւռին հատ զերգոց թել, եւ ալիք մըմըռածայն առին զափունս կոծել ուժգին։

Այս ամենայն, բարէ, զօրհաս մեզ բնութեան արկանէ գոյժ, Անուն, դա՛ երեկոյ կենաց նորին և վերջալոյս։

Աւուրս ինչ, ի ահա դամբան և եթ անհուն լիցի տշխարհ, եւ ծաղկեայ իւր պատմութեան՝ պատան մի մեծ համապարփակ։

Անուն, ժըպիտ է դա վերջին յօրհասական բնութեան շրթունս...

Եւ սակայն հեշտալիք լիցին վայրկեանքն հրաժեշտի, Որպէս արփելոյն հուսկ ճաճանք և՛ եւս չընտղ փայլեն ի շող, եւ կանթեղ չըմամբձ սիւռէ զիւրեւ փայլ մեծալոյս։

Փարատեսցին, հուսկ նուազ, այո՛, երկնիցն քոյ թըխաթոյր, Ըզհուսկ նուազ դէմք իւր խոփոռ լուծցին երկրին ի ժըմիտ, եւ ուր վաղիւ ամենայն լիցի աւեր լուռ ամայիք։

Հնչեցէ՛ գամ մի ևս կենդանութեան ձայնի բարբառ։

Ձի՛ քաղցր յայնժամ գլխին նուազ յոյց ելանել բընութեան, Ընդ սօսելոյն հանգչել ստուերաւ չև հիւսիսի թափեալ զտերեւան,

Ունկըն դընել զինչ զեփիւռ ի սաղարթուցն հծծէ ի ծոց, եւ բաժանման մերձ ի կէտ զիւրդ փարի ըզդալարեօք։

Լսել թէ զինչ արդեօք առուակ հեղակարկալ միմնչէ, Մինչ ի համբոյր փութայ յետին ծաղկանց հովտին և խոտոց, եւ յինչ ողբերգ վարդին ի թուփ եղբերգէ փլումէլ Ըզտարփեւոյն իւրոյ ըզմահ և զիւր ըզսէր վաղաթառամ։

Եւ, ընդ երկնաւ, ի գիշերի, բազմեալ ի ժայռ առ ծովափամբ, Ձանհունութիւնս դիտել զկրկին որ յար յիրեարս հային պիշ, եւ զստեղաց զսկի նըշոյս, չև՛ յամպրոպաց չիշեալ ի թև, Խաղալ զալեօք լուսածիծաղ իբրու ժպիտք կուսին ի շուրթն։

Եւ յաշտ տիւր յետին ողջոյն մի համբէն տալ բնութեան, Իբր առ մտերիմ սրտակցորդ որ տարագնաց մերժի ի մէնջ, Եւ ընդ որում այնքանի սահեալ է մեր վայրկեանս հեշտինս, Այնքանի՛ հեղեալ արտօսը, ժպտեալ և լուրջ անկեալ զխոհիւք։

Բարէ, ամին հանգոյն ի բաց գնացցէ ի մէնջ մեր մանկութիւն, Խամբեսցի ծիծաղ ի մեր շրթունս ի բուք ձըմբայնոյ, Թօթափեսցին տերեւոց հանգոյն մատաղ ամաց մերոց հեշտանք, Եւ ցայն վայր քոյածածուկ շիրիմ բացցի առ մեզ ոտիւք։

Գայ ձմեռն և անցանէ, և գարուն, հարսն հրաշաղեկ, Մտցէ անդէն յիւր առաքաւստ, փթթեսցին վարդք ի ճեմն ոտին, Եւ բբայն ի ճառագայթս լուծցին լեռանց սառամանիք, Եւ բնութիւն մահահամբոյր ի հարսանեաց փոխեսցի տուն։

Այլ գարուն կենաց ոչ ևս յետս ընդ կրունկ արասցէ դարձ. Չիւն և դալար փոխ առ փոխ ըզմահացուն ծածկեն տապան Առանց նորին նըշանս ինչ վերածնութեան ընծայելոյ։

Եւ թ՛ այս և եթ են քո կեանք, քանի՛ թշուառ ևս դու, ո՛վ մարդ։

Ռ. Յ. ՊԵՐՊԵՐՍՆ

կառավարութիւնն պիտի սկսի չափով՝ ի դորձ
դնել ինքնին զգարենորոգութիւնն, վասնզի
այս խնդրոյն համար Եւրոպիոյ տէրութեանց
կողմանէ որեւէ միջամտութեան իրաւունքն չկայ
կրպտածառէ Օսմանեան կայսերութեան անկա-
խութեանը: Մանաւանդ զի յիշեալ տէրու-
թիւնք պաշտօնապէս ո՛ր և է իրաւունք չունին
միջամտիլ լինելու: Եւ թէպէտ փարսիքի դաշ-
նադրութիւնն կը հաստատէ զայս, սակայն ծուռ
մեկնութիւնն որ տրուեցաւ այս դաշնագրու-
թեան՝ պատճառ եղև բազում անտեղութեանց
և բազում չարեաց: որոց ամացոյց կը համար-
ուին մեր առջև եղած հաղարումէկ դժուարու-
թիւնքն՝:

Լոնտօնն Հոկ. 8էն (ն. 8.) արձակեալ հեռա-
գիր մի կը ծանուցանէ թէ Սթընտֆորտ Նորթ-
թօթ Նախարարն յատենախօսութեան իւրում
զրուցեր է որ եթէ պարեպտեհ առիթ մի պա-
տահի վասն բանախօսութեանց հաշտութեան,
Ռուսիան և Թուրքիան կարող են ընդունիլ
զնոյն բանախօսութիւնն՝ առանց վնասու
ուրական համբաւոյն իւրեանց:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ի տեղեկութիւն ընթերցողաց մերոց բնակե-
լոց՝ ի հնդկաստան և յայլ հեռավոր երկիրս, որք
աղբաւորական հետաքրքրութեամբ փափաքին
իմանալ զվարչական ընթացքն Թուրքիոյ Հայ
հասարակութեանց, արժան համարեցաք յա-
ռաջ բերել աստ վեկարագրութիւնն աղբային
կեդրոնական ընդհանուր ժողովոյն Սեպտ. 16
նստին, քաղերով ի թուոյ ՀԱՅՐԵՆԻՔ Լրագրոյն
որ ի 17 նոյն ամսոյն:

Երէկ Աղբային ժողով գումարեցաւ ընդ նա-
խագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և տեսնա-
սկստութեամբ վսեմա. Նուրեան Էֆէնտիի:

Յետ ատենական գործողութեանց, փաղաքա-
կան ժողովոյ կողմանէ եկած քանի մը դրեր
կարդացուեցան, որոց առաջինը կը ծանուցանէր
թէ ժողովականութենէ արդէն հրաժարեալ 3
անձանց վրայ 3 հոգի ևս աւելցած են՝ որք են
Մերեմեդուլի, Գարակէօղեան և տօքթօր փէշ-
տիմալեան Էֆէնտիները: Այս հրաժարագրերը
քուէի գրուելով ընդունուեցան և որոշուեցաւ
համագումար դիւանէն վեց ընտրելեաց կրկնա-
պատիկ ցանկ մը բերել նորոգ ընտրութեան:

Քաղ. ժողովը երկրորդ գրով կը ծանուցանէր
Գումգափուի Մայր վարժարանը մտակալ թա-
ղերու վարժարանաց հետ միացնելու և զայն

թաղային կեդր. վարժարան ընելու առաջար-
կութիւն մը եկած ըլլալով Ռուսմանական խոր-
հրդէն, Քաղ. ժողովը նոյնին օգտակարութիւնը
ճանչեր և սակայն իբր գաւառաւորութեան
խնդրոյն յարակից Աղբային ժողովոյ ատենանք
կը բերէ իր լուծումքն ստանալու համար: Ժողովը
նկատելով որ սոյն վարժարանաց ուղղակի տես-
չութեան և մատակարարութեան հոգը Ռուսում-
նական խորհուրդն իր վրայ առնուլ կառավար-
կէ, իբր օրէնսդրական կէտ դրին դատարա-
կութեան դիւանին յղեց ի նախաքննութիւն:

Նոյնպէս Քաղ. ժողովը ուրիշ գրով մը լրա-
գրոյս Տնօրէն—խմբագրին կողմանէ խորհրդի
Պետրոս վարդապետի նկատմամբ տեղի ունեցած
հարցմանը պատասխանելով ծանոց թէ Պետրոս
վարդապետ ուղղակի Սեպտուար ուղևորած է
և ոչ ի Խարբերդ: և թէ վարչութիւնը մինչև
ցարդ առաջնորդական ընտրութիւն չկատարե-
լան օրինակ որ պատճառները ունի: Այս մասին
ժողովարանէն դուրս Ս. Պատրիարքին տուած
բացատրութիւնները գոհացուցիչ եղան մեզ:

Քաղ. ժողովը ուրիշ գրով մ'ալ Տ. Հմայեակ
վարդապետի հարցմանը կը պատասխանէր և կը-
սեր թէ դաւառական հարստահարութեանց
պաշտօնական թղթերը անյարմար կը դառնէ առ-
այժմ յատենի Աղբա. ժողովոյ բերել. ուստի և
համարատուութեան պահուն կը վերապահէ: Այս
բացատրութիւնը գոհացուցիչ դատուեցաւ:

Յետ այնորիկ Տրապիզոնի գաւառական ժո-
ղովոյ ընտրական տեղեկագիրը կարդացուեցաւ,
որ բնիկ կարնեցի Տ. Ներսէսեան Տիգրան Էֆէն-
տիի Տրապիզոնի գաւառէն օրինակորապէս ե-
րեսիոյն ընտրուած ըլլալը կը ծանուցանէր:
Ժողովը միաձայն հաւանութեամբ ընդունեց սոյն
ընտրութիւնը և Տիգրան Էֆ. Տ. Ներսէսեան ե-
րեսիոյն հռչակուեցաւ:

Շահալազ Նազարէթ Էֆէնտիի կողմանէ հար-
ցում մը ըլլալով վարչութեան թէ ինչ արդիւնք
ունեցած է Սոյ 3 Միւրտիլ կաթողիկոսի հրա-
ժարականը, որոյ առաջարկութիւնները արդէն
մերժուած էին Աղբային ժողովոյ կողմանէ, սոյն
հարցումը վարչութեան յղուեցաւ: Շահալազ
Էֆ. սոյն գրով նիւիկիոյ վիճակին անոք և ան-
խամ մնացած և Տ. Միւրտիլ կաթողիկոսի դիւղ
մը առանձնացած ըլլալը յայտնելով, այս ցաւալի
վիճակին բարձումը կը փնդրէր:

Յետ այնորիկ ժողովն իրօրակարգին անցաւ,
Ատենապետ Էֆ. յայտարարեց թէ վերջին ան-
գամ փափագեան Ս. Էֆէնտիի ամբաստանադիրը
նկատողութեան առնուելէ վերջը ըստ ներքին
կանոնադրութեան զայն նախաքննութեան յը-

թեան, արձակ կամ ոտանաւոր, տպեալ կամ
անտպալ, իրրև կարի խակ փորձեր, տղայական,
զուրկ յանհատականութենէ. քանզի 1867ին,
դեռ վեչտասանամեայ, այն ինչ կը թողուի խաս
գիւղի Ներսիսեան վարժարանն, նուիրական օ-
րորոց իմ բարոյական կենաց, յերթալ յԱղբիւ-
նուպօլիս առաջին գաւառ փորձն ընել Հայ դա-
ստութեան անպաշտօն ասպարիզին մէջ:

Արձակ դրութեանց մէջ լեզուի մասին ինչ
ինչ փոփոխութիւններ ըրած եմ, ինչ ինչ մեր-
ձեցումներ դէպ ի գրաւոր դասական լեզուն:
Այս կէտն և ընդհանրապէս գրեթե իմ մէջ
գրաւորի տրուած կարեւորութիւնն, գիտեմ,
գիտողութեանց տեղի պիտի տան ազգային բա-
նասիրաց մի դասի կողմէն, որ խէթիւ կը հայի
Հայ գրաւոր լեզուն, և որ պիտի արհամարհէ
զիս իբրև մի յետագէտ ոգի՝ մեռած անցելոյ
մի սիրահար, որպէս կանուանէ զայն զոր Գրա-
բալէան կը կոչէ:

Բայց լեզուն ոչ սեւաւ կընէ զմարդ ոչ սպիտակ
ոչ յետագէտ ոչ յառաջդիմական, աշխարհա-
բարով կարէ ոք հայհոյել, գրաւորով կարէ
օրհնել, և փոխադարձաբար. լեզուն մի ձեւ է,
իմաստն է հոգի: Եւ յետոյ, եթէ այս գրական
սրայքարին մէջ քիչ մի քիչ կիրք դնեմք և զիրեար
հասկանալ ջանալք, պիտի տեսնեմք որ շատ
կէտերով մեր կարծիքներն զիրեար կը շօշափեն
աշխարհաբարեանք գրաւորեան են, և գրա-
ւորեանք՝ աշխարհաբարեան, եթէ չէ կարելի
խոստովել այս անուանց որոշումէն: Որ աշխար-

դիլ հարկ էր ամբաստանութեանց հիմ մը ու-
նենալու համար ի ձեռին. ուստի և ինքք ձեռն
հասութեան դիւանին յղած էր զայն. սակայն
Ատենապետ գերա. Խորէն սրբազան Նար-Պէյ
ցարդ ժողովի չէ եկած. հետեւաբար այս խնդ-
րիւր առաջիկայ նիստին կը մնայ: Ասոր վրայ
ձախակողմեան երեսփոխանաց կողմանէ բողոք-
ներ տեղացին դիւանին դէմ և մինչև իսկ ամ
բաստանելու ելան զԱտենապետ Էֆ. որ պար-
տաւորեցաւ բողոքողները ի կարգ հրաւիրել,
սակայն աղմուկ և ժխորք բարձրացան Ս. Պատ-
րիարքը նկատելով իրաց ծանր վիճակը առա-
ջարկեց նիստը դադարեցնել շարունակել զոր ժո-
ղովն անմիջապէս ընդունեց. ունիւղելով ժողո-
վուրդը հանդարտութեամբ դուրս ելաւ և խոր-
հրդարանին դրները փակուեցան Ս. Պատրիար-
քը մեղմիւ և հանդարտութեամբ յանդիմանեց
և սիրաշահեց երեսփոխանները և զանոնք օրի-
նապահութիւն հրաւիրեց և պահ մը ինքն սկսաւ
զեկավարել ժողովը, և թէև աղմուկը չդադրե-
ցաւ, սակայն Ս. Պատրիարքին համուլիջ քաց-
րախօսութեամբ և փոխանորդ Հօր թախան
ձագին ստիպմամբ որ դատական Մանսափորը
վոյ կաղմութիւնը խնդրէ չէր դապարեր, վեր-
ջապէս Մայր դիւանին կողմանէ ցանկ մը ներ-
կայացուեցաւ որ միաձայն հաւանութեամբ ըն-
դունուելով Մանսափորով կաղմութիւնը յայտ-
նի քուէով կատարուեցաւ:

Դատական Մանսափորով անդամք են
Տ. Գարեգին վարդապետ Թաթարեան
Տէր Ներսէս վարդապետ Ասլանեան
Ապրօ Սահակ Էֆէնտի
Մանուկեան Անուքերիմ Էֆ.
Քիւրքճիխանլիան Միւրտիլ Էֆ.
Պէյլիկճեան Ստեփան Էֆ.
Ունճեան Արիկ Էֆէնտի:

Սոյն ընտրելոյ անկողմնակալութիւնն ու ար-
դարաւորութիւնը արդէն վաղածանօթ ըլլալով
տարակոյս չունիմք որ դատաւորական անաչա-
ռութեամբ պիտի վարուին:

Յետոյ Պիւտճէի վիճաբանութեան շարունա-
կութիւնն սկսաւ. սակայն խնդիրը վերջացնել
անկարելի ըլլալով, որոշուեցաւ 8 օրէն նիստ
գումարել Պիւտճէի խնդիրը վերջնապէս լուծե-
լու և կարգադրելու համար:

Ատենանք փակուեցաւ ճիշդ ժամը 10ին, (այս-
ինքն կէսօրն 3 1/2 ժամ անցած ըստ Յրմախոյ)

Աւերորդ չեմք համարիլ գիտել որ երեսփո-
խանական ժողովին մէջ առաջի հասարակութե
տեղի ունեցած բարձրագոյ աղաղակները աղ-
գային ժողովին պատիւ չբերէ զատ անոր հա-

հարարեան կարաց իւր լեզուն ի բաց քերթ
գրաւորէն եկամուտ ամէն բառ և ձեւ, և ո՛ր
գրաւորեան առաջարկեց ի գաւառ լեզուն խո-
սիլ և դրել մեր աւօրեայ յարաբերութեանց
մէջ: Ինչ կուզեմք. — բարեկարգիւ արդի լե-
զուն և մի գրական բարբառոյ միութիւնն, կա-
նոնաւորութիւնն և ձօնութիւնն տալ նմա
կը տեսնեմք որ այս կէտին վերայ համաձայն եմք
— ինչպէս. — ահա յայտմ կը տարբերին կարծի-
ներն. նպատակին մէջ նոյն, միջոցներու մէջ
կը հեռանամք յիրեւաց. բայց յայտմ ևս ոչ այն-
քան որքան կարծել կուտայ մեզ կուռոյն ջեր-
մութիւնն: Թէ արդի աշխարհաբարն, բաղձա-
եալ միութիւնն, կանոնաւորութիւնն ու ձօնու-
թիւնն ստանալոյ համար, գրաւորին օժանդակ-
կութեան կը կարօտի, ոչ ոք կուրանայ զայս
գոնէ ոչ բազումը: Խնդիրն այս օժանդակու-
թեան չափոյն վերայ է: Բայց տեսնուեցան
ջերմ աշխարհաբարեաններ որք գրաւորէն ըն-
դարձակ և յանդուգն փոխառութիւններ ընել
չքաշուեցան և լիաբուռն քաղցին հայկական
լեզուի այս դանձարանէն:

Երբ ռամկական լեզու մի գրական վիճակի
կանցնի, հարկ է զի դիմէ ի գրաւորն, ինչպէս
կը լիալէր իմ հոյակապ դասատուն՝ փարաբաշ-
եան, գաղափարի և բացատրութեան անթիւ
պէտքեր ընդ համար: Այլստարհարարն, ինքնին
գրեթէ յանգէտ և մի օրինոյ ինքնաբեր հե-
տեղութեամբ, այս ընթացքն ըրած է քան
տարիէ ի վեր, և այսօր կը պիտի գործածել

ՔԱՂԱՅԻՆ

Ի Յատադարանէ Առաքին Տէրեք քրոցն:

Իսկ Լամարթինի Սիրապայ Մանուկ գրաբար
թարգմանութիւնն, ինչպէս ասացի, արդէն
ծանօթ է մասամբ, զի մասն առ մասն հրատա-
րակել սկսած է զայն, 1871ին, Գործ. ընկերու-
թեան Արաբապայ մէջ, երբ ընկերութեան քոյ-
քայումն ընդհատեց նորա հրատարակումն, ինչ-
պէս յօդս ցնդեց շատ մի յոյսեր զոր Աղբն տա-
ծել սկսած էր նորա վերայ: Թէպէտ անցեալ
տարի վնասելոյ վնասքն ի լոյս ելած Լամարթինի
Քիւրքճիխան Տրապիզոնի առաջին հատորն կը տա-
րուակէր յիւրեան Սիրապայ Մանուկ թարգմանու-
թիւնն ևս, սակայն պատճառ մի չհամարեցայ
զայս գրեթե իմ մէջ թարգմանութիւնն զսոյն
առնելոյ, նախ զի իմն հինգ ամօք յառաջ ար-
դէն լոյս տեսած է կիսով, և երկրորդ զի մի հե-
տաքրքրական բաղդատութեան եղը կընծայէր
բանասիրաց և մի հերքումն այն կարծեաց որ
գրաբարն մի մենաշնորհ կը համարի վնասելոյ
վնասը և մի ծառ որ միայն Ս. Ղազարու հոգոյն
վերայ կարէ բուսանիլ և աճել, ինչպէս երբեմն
ըստ վկայութեան Պուտարքեայ, կը կարծէին
Յոյնք թէ միայն Եւրոտասայ ափանց վերայ կը-
ծնանի քաղութիւնն: Կը համամարձակիմ ասել
թէ բաղդատութեան չի փոխում:

Սոյն հաւաքածոյն մէջ մտից իրաւունքն զա-
յայ յառաջ քան 1870 գրուած որ և է գրու-

մարտի 1-ին հասնելու պատճառով կը լինէր. ուստի օրինադրութիւն է կարծեմք ըսելը թէ գոնէ այսուհետեւ ժողովին պատկառանքը վերջուօրէն ու է ցոյց կամ տեղի տուող ու է առիթ չպատահելու համար զգուշութիւն ընելը ամեն երեսօտիկան մեծ պարտաւորութիւն համարելու է իրեն :

Մ. Ս. Շ. Ա. Լ. Ա. Յ. Ս. Ա. Ր. Մ. Ս. Շ. Ա. Ր.

Յաւաքի սրտիւ կիմանալք 'ի Կ. Պօլսոյ գլխաւորումն առ Աստուած ծաղկահասակ Լիւն է ֆառնի երկատարադ ին՝ երկրորդ որդւոյն զմիւսն նայի մեծաւ Ս. Մարկոսեան Գրիգոր է ֆէնտիկի, որ 'ի բազում ամաց հետէ 'ի յիշեալ մայրաքաղաքն հաստատուելէ հանդերձ ընտանեօք :

Հանգուցեալն որ մեծ խնամք և յաշտութեամբ 'ի փարիզ կատարելադործած էր զուսմանս իւր, Բարձրագոյն Գրան արտաքին գործոց թղկակցութեան գլխաւորն անդամ էր և իւր բնական հրեայն և խոհական բնաւորութեամբն ոչ սակաւ յառաջագիւծութիւն կը խոստանայր ապագային մէջ 'ի պարծանս Ազգին և յուրախութիւն սրտի իւր գործադրութեան ծնողաց :

Այլ աւաղ, որ անագորոյն կանխահաս մահն 'ի դերեւ հանեց այս ամեն օրինաւոր յոյսերն՝ անմիջեմ ցաւոց մէջ թողլով զճնորհ հանգուցելոյն և 'ի տխրութիւն համակելով զբազմաճիւղ Մարկոսեան գերդաստանները :

«Հաճութեամբ սրտի կը լինենք, կըսէ Կ. Պօլսոյ ֆոն Զ. օրագիրն, թէ Ռուսիական խորհրդոյ շնորհիւ Ռուսիականց կաճառ մը կաղմուեցէ 'ի մայրաքաղաքին» ընդ նախագահութեամբ գերաւորաւոր Պէյեան սրբազանի, գլխաւորաբար մեր ազգային լեզուին (գրաբարին) անթերի մշակութեան հոգ տանելու համար : Այս կաճառին մէջ անխափր ընդունուած են Հռոմէական ուսումնական ազգայինք ալ՝ եկեղեցական և աշխարհական կարգէն :

—Դարձեալ յիշեալ թերթին մէջ զհետեւեալ ձախորդ լուրն ընթերցուեցաւ :

«ԼՐԱԳԻՐ անուն թերթը՝ զինուորական աստ-

եանին որոշմամբ դադարեցաւ մինչև ցլտնճան պատերազմին, «Բիւրաք և Չէրքէսք 'ի Հայաստան» վերնագրով գրած յօդուածոյն մէջ խել մը վստահար և ստայօգ լուրեր հրատարակած ըլլալուն պատճառաւ» :

Կըրեմք թէ Արմաշու վանքին վարժարանը զոցուեր է՝ գրամական ներդրութեան և մեծադուստր պարտուց պատճառաւ : մինչև իսկ ժառանգաւոր ոչակերտք ճանրուեր և ցլբուցան եղեր են թշուառ վիճակի մէջ :

Շատ ցաւալի է որ ասկէց տակաւին քանի մը ամիս առաջ ամենայնող և ամենափայլուն վիճակի մէջ ցոյց տրուած կըլիական հոստատութիւն մ'այսպէս յանկարծ կը մարի, թողալուոր աշակերտաց նուազելուն և վանքին ալ ծանր պարտուց ներքեւ ինկած ըլլալուն պատճառաւ :

Կըհաւատան մեղ թէ վանքը 4000 լիւրայի մօտ պարաք ունի, որոյ 3000 լիւրան տակաւաւոր է : Ասկէց տարիուկէս առաջ պարտքն 2000 լիւրա է եղեր, վանքին ոչխարները 480 լիւրայի վաճառուելով՝ գումարն ամբողջ պարտաւորոյ տրուեր է : սակայն անկէց 'ի վեր պարտքը 4000 լիւրայի ելեր է :

Ստոյգ է այս : Եթէ ստոյգ է, վանքին մաստակարարութեան վրայ յաջող դադարի մը չտալէ զատ՝ այլևայլ կասկածանայ դուռ կը բանայ : Անտարակոյս վարչութեան պարտքն է թող չտալ որ այս վիճակն օր քան զօր ծանրանալով վանքին կալուածները վտանգի մէջ ձգէ : Ուստի կառավարիչներ որ վանքին և վարժարանին հաշիւները մանրակնայ ըննութեան ենթարկելով, այս կարեւոր և ազգօգուտ հաստատութեան կործանում սպառնացող վտանգին առաջն առնելու միջոցներն անյապաղ տնօրինէ :

ՄԱՍԻՍ

ՐԱՐԵՊԱՇՏԱԿԱՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ ՄԻ

Գառադաշեան մեծարդոյ խաչատուր աղա ազգային քաղաքակից մեր 'ի բարեպաշտական աղին զգացմանց շարժեալ ինքնայօժար կամք յանձնառու եղած է իւր ծախիւքն մարմարեայ քարերով գեղեցկապէս յատակել տալ քաղաքի Ս. Ստեփաննոս հոյակապ եկեղեցւոյն յատակը, զոր մինչև ցայսօր 'ի պատճառս պակասութեան դրամոց, անկարելի եղև տեղական ազգային վարչութեան շինել տալ :

Այս գլխաւոր բարեգործութիւնն ընելով, յիշեալ խաչատուր աղան Գառադաշեան 'ի կարգն ազգային բարեբարաց անցնելու պատիւն ունե-

պէտք ետ քաջ և հիմնովին գիտնալ մանաւանդ թէ նոյն իսկ աշխարհաբարը հիմնովին հասկնալու համար հարկ է գրաբար գիտնալ : Թոյտաղաչափութեան մասն ալ որուն կազմութիւնն ըստ իմիք գրաբար կրնայ ըսուիլ :

Ահա ինչու համար կարեւորութիւն կուտամք գրաբարին, կուսանիմք զայն և կուսուցանեմք եռանդեամբ : զի մինչեւ գաւառական բարբառներն այլևայլ աղբեցութեանց տակ օտարացած և այլանդակուած են, գրաբարն Հայ լեզուին ուղղոյն, հարադատութեան և հարստութեան աւանդապահ եղած է, և ինքն է որ կըլիանաւորէ, կըզտէ, կաղնուցնէ, կըլրացնէ մեր աշխարհիկ բարբառներն և կու տայ նոցա իւրեանց ուղղութիւնն դէպ ի միութիւն և կատարելութիւն : Մի պատիւ բաղդատութիւն կը յեղեցեղուի յաճախ : արդի աշխարհաբարն, կասեն, այնպէս կը համեմատուի գրաբարին հետ, որպէս նոր—լատին լեզուը լատիներէնի հետ : Այս բաղդատութիւնն որքան զառաջինն չլացուցիւ երեւի, անտեղութիւնն ինքնին ակնբեւ է ամէն ուղղագատ մտքի : Լատիներէնն և նոր—լատին լեզուը տարբեր աղգաց լեզուներ են, բայց գրաբարն և աշխարհաբարն մի և եթ ազգի բարբառք : գրաբարն այն աստիճան օտար չէ արդի Հայոյն, որքան Լատիներէնն Գաղիացւոյն կամ Սպանիացւոյն : Ամէն լեզուաց հին և նոր վիճակներուն մէջ այս բաղդատութիւնն զնեւ չէ կարելի, ինչպէս Յունարէնի համար որ «իւր արդի ձեւոյն մէջ, կասէ Ա. Ռ. Ռանկայէ, նուազ կը հեռանայ Բոնտոնի լեզուէն քան

յաւ և միանգամայն իրաւունք ստացաւ 'ի վերայ երանադիտութեան հայկազուն ժողովրդեան քաղաքիս : որ իւր անկեղծ շնորհակալութեն հրապարակաւ կը յայտնէ ԱՐՇԱԼՈՒՍՈՅ միջոցաւ, և կը բարեմաղթէ առ Աստուած որ երկար կեանք և քաջողութիւն պարգևէ նմա և իւր երկնային շնորհքն անպակաս ընէ 'ի վերայ զաւակաց նորա :

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ռուսմանկան խորհրդոյ ազգային վարչութեան :

Վարչայի արժ. առաջնորդական Տեղապահէն ի Պատրիարքարան հասած գրութեամբ մը տեղւոյն ազգային վարժարանաց համար հայերէնի և գաղղիարէնի համարութիւն ունեցող և վեց հարիւրնոց թղթադրամ ամենթոյակաւ վարժապետ ո՞ր կուղուի : փափաքող անձը՝ թուականէս մինչև 10 օր պայմանաժամաւ պէտք է ներկայանայ Ռուսմանկան խորհրդոյ :

20 Սեպտ. 1877

ի Պատրիարքարանի Հայոց

Կ. Պօլս :

Գաւլիէրէն Հայերէն և Տաճիկիէն Լեզուներով

Տոմարակալութեան և առևտրական գործողութեանց վերաբերեալ որ և իցէ խմբագրութեան, թարգմանութեան և հաշուէքնութեան պէտք ունեցող անձինք կը խնդրուին զիմելու :

Առ պարոն Ա. Ամբերեան :

Սբարթալեանց Յրէնքիսնէն,

Շիշեհներուն մէջ, Թիւ 26 :

Տոմարակալութեան դաս ևս կրտուի :

Ռ. Յ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՐԵԻՐ

Յուրաքանչէր երեսաց բաղկացալ գեղեցիկ մատեան մի է, յորում պարունակին վերոյիշեալ յարգոյ Ռ. Յ. Պերպերեան գրագետին գրաբար, եւ գրաբարով խառն քերթածքն, Սոկրատայ մանն, զաւանգն հաւաք եւ այլ եւ այլ պատուական գրութեանց նորա : Յորոց արժան համարեցաք բաղել ի բանասիրականի ներկայ բոռոյս գլխաւորին իւր ԱՇՈՒՆ վերնագրով, եւ զմասն մի Յառաջաբանի յիշեալ մատենին վերաբերեալ գրաբար լեզուին մերոյ : որոյ ուսմանն ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՐԵԻՐ Հեղինակն մեծ կարեւորութիւն կուտայ ամենայն իրաւամբ : Սոյն գրքին գինն է մի քսանոց թղթադրամ կամ կես արծաթ մեհնա :

Իսկ նոյնին «Հոմերականէն» : Մեր աշխարհաբարն ամէն օր գրաբարով կը միս և ի նմանէն չլի կընդունի կեանք և ջերմութիւն :

Չկամիմ աւելի երկարել աստ սոյն ինքնոյն վերայ : յարմարագոյն տեղւոյ մէջ թերեւս մի օր աւելի երկար խօսիմք : Բայց չկարեւորեցելու զիս ասելէ առ ազգային գրադէտութեան լու է զգոյշ կալ միւսնականութենէ : ոչ յիմիք օգտակար է մոլեռանդութիւնն, զի նորա ջահն կայրէ, չուսուորէր, և զի նա կը կործանէ յաճախ, որ ինչ շինել կը ձգնէր, Grammatici certant, և րախնքն ինչ համայն : հարկ է զի մի յաւիտեական ճշմարտութիւն լինի այս, մինչդեռ այնքան դիւրին է գիրեար հասկանալ :

Գրեւեկիս հեղինակն գիտէ թէ քանի փոքր ինչ կարժեն զայն կազմող գրութեանք, և առաւել քան զամէն այլ ոք, իւր թերութիւնքն կը ճանչէ : Գրական ասպարեղին մէջ իւր առաջին փորձերն ընող գրիչ մի առաւել ինչ կը յուսայ հասարակութեան քան կընծայէ : Առաջին երկ մի քայլ մի է նախկին, տկար և դայթ ի դայթ, որ ոչ այնքան զարմանաց կը տաւ որքան խրախուսանաց : իւր մեծագոյն արժանիքն կը լինէր մի խոստումն իկատուիլ ապագային համար, և խոստումն երկրորդ, իւր մեծագոյն յաղթանակն մի համակրական և քաջալերիչ ընդունելութիւն : Այս է Առաջին Տերեւի հեղինակին փառասիրութիւնն :

Ռ. Յ. Պ.

Գաւաղ գիւղ, 12 Մայիս 1877

*Տես Տիեզեր. Բառագիրք գրագիտութեանց . Վարդգէ Յունարեկ լեզու :

*Բնական Բերականոնութիւն արդի հայերէն լեզուի, Վիեննա :

ՁԱՆՁԱՆ ԽՈՒՐԻՔ

Զմիռնիս, 1 Հոկտեմբեր:

Միւսիւմանաց Պայրամի տօնախմբութիւնն վերջացեալ ամօրն 27էն սկսեալ կատարուեցաւ երեք օր ամենայն բարեկարգութեամբ: Բազաքիս հիւպատոսաց խումբն այս բարեպատեհ առիւթ պաշտօնական խնդակցութիւնն և շնորհաւորութիւնն մատուցանելով մեր ընդհանուր կառավարիչ վեհ. Սապրի փաշային, միանգամայն իւր անկեղծ շնորհակտիքն կրկնեց վասն ընդհանուր անդորրութեան և բարեկարգութեան, զոր այսպիսի դժուար պարագայից մէջ կրկնեցին Այսթընի վիլայէթին բնակիչքն մարդասիրական խնամօք Նորին վսեմութեան:

—Երկուշաբթի և երեքշաբթի օրը միակայնց սաստիկ անձրև և փոթորիկ անդի ունեցաւ ի քաղաքս և նորա շրջականներն, որք բաւական մնասներ պատճառեցին: Երէկուանէ ի վեր օդը պարզ է և արևն երբեմն իւր կենդանարար լուսաւոր ճառագայթներն կըտարածէ:

—Վսեմաշուք Եռսուֆեան Յովսէփ Զէյնպին հինգշաբթի օրն վերադարձաւ ի փարիզէ հանդերձ իւր ազնուափայլ ընտանեօք:

—Միւսիւման առթիւ Ապրօեան մեծաշուք Գրիգոր էֆէնտին ևս վերադարձաւ ի փարիզէ:

—Հինգշաբթի օրն դժբաղդ ծերունի մի՛ անշուշտ ի յուսահատութենէ շարժեալ, ինքզինքը ծովը ձգեց որ խեղդուի: Բայց անցորդք ոմանք տեսնելով յաջողեալ անմիջապէս իծովն նետուելով ազատել զիշեալ ծերունին, զոր փութացեալ տարին ի տուն իւր:

—Մահմետական երկրագործ մի անցեալ շաբաթ օրն ի կայարանն երկաթուղոյն Այսթընի դժբաղդարար ճիւղեցաւ կառաց ներքև մինչդեռ կաշխատէր երկաթուղոյն գիծէն ազատել զկենդանիս իւր:

—Նմանապէս անցեալ շաբաթ այգուն հրկիւղութիւն մի տեղի ունեցաւ մաքսատան մօտ և հոյ ճարակ ըրաւ շտեմարան մի ուր խահիլէ շաքար և այլ վաճառք կըգտնուէին: Յիշեալ շտեմարանին մէջ պարունակեալքն ապահովեալէին վասն հազար լիւայից:

—Երէկն յոյն երիտասարդ մի սպանեալ զըտնուեցաւ ի Չայլաքաքէ կոչուած թաղն:

—Ամերիկայի պատերազմական շոգենաւն Վանտայիս կոչուած, որ ժամանակէ մը ի վեր ի նաւահանգիստ մեր կըգտնուէր, այս շաբթու մեկնեցաւ յիտալիա երթալու:

—Գերմանիոյ նաւատորմիղն ի Միջերկրական ծովէն գալով հասեր է ի ձիպրալիս:

—Երէկ գիշեր գողերն յափշտակեցին քաղաքակից անցորդի մը ոսկի ժամացոյցը հանդերձ չղթայով: Այսպիսի դէպքեր թէ ցերէկն և թէ գիշերն՝ դժբաղդարար անպակաս են:

—Կըսուի թէ ամենապատիւ խրիմեան սրբազան Հայրին մտադիր է ի մօտ աւուրս մեկնիլ ի Կ. Պօլսոյ վասն ձարագայ վանուց, որոյ վանահայրութեան պաշտօնն ստանձնեալ է ժամանակէ մը հետէ:

—Ըստ առաջարկութեան Կ. Պօլսոյ Պարսից վեհ. դեսպանին՝ օգոստոսիաւ Շահն հաճեցաւ Առիւծու և Արեգական կարգին յորրորդ աստիճանի շքանշանն շնորհել մօսիւ Օսկար Մարինիին, որ Աւստրո-Հունգարիոյ Լոյսի շոգենաւուց ընկերութեան Տնօրէնն է ի քաղաքիս:

—Բարձրագոյն Դուռն հարկ համարեցաւ պաշարման վիճակի մէջ դնել Բուսէլի և Անատոլիոյ այն ամեն քաղաքներն որք ներկայ պատերազմին գործողութեանց չընկնին մէջ կը տնուեն:

—Յանցելումն լուր մի տարածուեցաւ թէ Եգիպտոսի Հասան փաշա իշխանն իւր հրամանատարութեան ներքև գտնուած եգիպտական զորաբաժինովն Դանուբի անդի կողմն Ռումանիոյ երկիրն անցած է: Այս լրոյ անհիմն լինելն կըհաստատուի այժմ ի գլխաւոր լրագրաց:

—Հեռագիրն կըծանուցանէ թէ ի Ռուսաց կառուցեալ Սիւթովայի կամուրջին մէկ մասն կործանուեր է ի փոթորիկէն, որ տեղի ունեցաւ ի մօտ աւուրս:

—Դարձեալ կըհեռագրեն ի Կ. Պօլսոյ թէ զիւնուորական և ապրուստի վերաբերեալ բազմա-

թիւ նոր պաշարներ յուղարկուելով Օրքանիէն երկուշաբթի օրն մտեր են ի Բէշլիսա առանց ընդգործութեան:

—Նմանապէս Մուսթար փաշայէն՝ Սեպ. 27էն առ պատերազմի նախարարն յուղարկեալ հեռագիր մի կըծանուցանէ թէ նոր ճակատամարտ մի սկսաւ Ալաճա—Տաղ կոչուած բլուրին շրջականերն և թշնամին յետս մղուեցաւ զկին 1200 մարդ կորուսանելոյ:

—Անցեալ ամսոյ 21ին Կ. Պօլսոյ Մաքրիգէյի մօտ եղած վառօդի շտեմարաններէն չորս հատն անձանթ ձախողդ գիպուածով մի փռնկելով սողալի որոտուինք տեղի ունեցան և զարհուրեցին զբնակիչն Կ. Պօլսոյ, որք ի սկզբան կարծեցին թէ երկրաշարժ է: Այս դժբաղդ դէպքն բայ ի կորուստէն վառօդի որ ցաւալի է անշուշտ ի պարագայիս այսմիկ, բազմաթիւ դործաւորաց և պահապան զինուորաց մահուան պատճառ եղեր է: Կըհաւաստեն թէ վառօդի աղօրեաց մէջ 400ի չափ հրեայ և Հայ գործաւորք կըգտնուին եղեր: Մաքրիգիւղի մէջ ևս բաւական չէաս պատճառեր է, կրսեն, այս սուկալի դէպք և քանի մը աներ փրցուցեր է:

—Պէլկրատէն կըհեռագրեն Լոնտօնի ԹԱՍՄՁ օրագրոյն թէ Ռուսիոյ և Սերվիոյ մէջ եղած բանախօսութիւնքն՝ որպէսզի այս վերջին իշխանութիւնն մասնակցի պատերազմին, տակաւին վախճան մի չընկալան:

—Ի հեռագրական լրոյց կիմացուի թէ ի գաւառն Մաորասի, ուր սովն կըտիրէ, շարունակ անձրևներ կուգան: Հետեւաբար բնակիչքն ոչ սակաւ կըմիթարուին և կուրախանան յուսաւրով թէ արմտեաց առաջիկայ հունձն արգիւնաւոր պիտի լինի Աստուծոյ ողորմութեամբն:

—Ըստ ՊԱՍԻՐԵԹ Թուրք լրագրոյն Կ. Պօլսոյ, Մէհմէտ Ալի փաշան Հէրսէքի զօրաբանակին հրամանատար անուանեցաւ առ ի հալածել զԳաւառացի զօրագնդերն:

—Այս առաւօտ ժամը դէպ ի ցին (ըստ Եւրոպացոյ) բաւական սաստիկ երկրաշարժ մի զգացինք, թէ և միջնորտն պայծառ էր:

—Մինչև ցժամն որ կէսօր է և մամոյ ներքև կըշնեմք զթերթ մեր, տակաւին Կ. Պօլսոյ շոգենաւն չերեցաւ:

Տօքթօր Ռաֆիկէպի իտալացի վարպետ բժշկին՝ որ ի բազում ամաց հետէ յոյժ յաջողակութեամբ ի գործ կըշնէր իւր բժշկական արուեստը քաղաքիս մէջ, զկին երկարատե հիւանդութեան միոյ՝ հինգշաբթի օրն առ Աստուած փոխեցաւ ի հասակի գրեթէ 84 ամաց:

Հանգուցեալն իւր բժշկական իմաստուն հրմտութեամբն և իւր քաղցր ու համակրական բնաւորութեամբը քաղաքիս հոտարակութեան և մասնաւորապէս Հայոց սէրն ու համարումն ի ձեռս բերած էր:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Բամպակն կուզուի և գիներն սակաւ ինչ բարձրացան: Այս շաբթու 250 հակ մեքենայով մաքրուած բամպակ վաճառեցաւ վասն Կ. Պօլսոյ 365—370 զուրուչի առ կենդինարն: Նմանապէս 30 հակ Ատանայի բամպակ վաճառեցաւ 330ի:

Աֆիօնի գիւրավաճառ է միշտ 135 զուրուչի առ չէքին հասարակ աֆիօն և 138ի Գառահիսարի տեսակն և գնոյ աւնող անպակաս են: Ի շուկայի մերում առաջիմ գրեթէ 2000 կողով պատրաստ աֆիօն կըգտնուի:

Ուխարի անլուսոյ բուրդին արժէքը 320—330 զուրուչ է և այս գնովը 350 կենդինար վաճառեցաւ յայսմ շաբաթու:

Փալամուտն դիւրավաճառ է և 1000 կենդինարի չափ վաճառեցաւ նոր հնձոյն նադիրէլ կոչուած տեսակէն ի գին 120 զուրուչի: Նմանապէս հին հնձոյն Մէջանա կոչուած տեսակէն ծախուեցաւ 165ի առ կենդինարն:

Ճէհրիէն 26 քուրձ պատուական ապրանք վաճառեցաւ ի գին 9 1/2 զուրուչի օխան:

Տորոնն՝ այսինքն քէօքայան յանդործութեան զորանք:

ԾԱՆՈԹՅՈՒՆ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԾՈՎԱՔԱՆՑ ՁՄԻՌՆՈՑ
Société des quais de Smyrne.
ՍԶԴ ԱՌ. ՎՍՃԱՌԱԿԱՆՍ

Ամսոյ 19էն (Հոկտ. 1էն ըստ նոր տոմարի) սկսեալ ծովափանց ընկերութիւնն կարող պիտի լինի Դրամվէլի միջոցաւ փոխադրել ի ներքին կողմանց Այսթընի երկաթուղով հասած ապրանքը՝ առանց վաճօն փոխել տալու վաճառաց բեռնաւորեցոյ ի ներքին քաղաքս և առանց փոխադրութեան աւելի վարձք պահանջելու:

Եւրոպայ վաճառականքն, որք կուզեն օգտու քաղել այս դիւրութեանէն, պարտին յառաջագոյն դիմել թէ ի կայարանն երկաթուղոյն Այսթընի ի Բունթա, և թէ առ ընկերութիւնն ծովափանց:

Զմիւռնա, 13—25 Սեպ. 1877

ՆԱԽՆԱԿԱՆ
ՔՐԻՍՏՈՒՆԵԿԱՆ
ԸՍՏ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
Ի պէս նախախաւ տալու աշխարհային վարձարանային
ԿՐԹԱԿԱՆ
ՔՐԻՍՏՈՒՆԵԿԱՆ
ԸՍՏ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
Ի պէս վարձարանային աշխարհային վարձարանային
Տ. ԽՈՒՐԵՆ ԱՐԲԵՊԵՍԿԱՆՊՈՍ ՆԱՐ ՊԵՅ
Առաջարկութեամբ և վաւերացմամբ
Աշխարհային Կրթական Ժողովոյ
Տպագրեալ հրամանաւ

Տ. ՆԵՐՍԵՍԻ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԻԿ Կ. ՊՈԼՈՑ
Մեր վարձարանաց քէ՛ նախակրթարանի եւ քէ՛ զարգացեալ դասուց աշակերտք մինչեւ հիմալ չունենին այնպիսի քրիստոնեական մը որ կարող ըլլար նոցա մտքերը գոհացուցիչ կերպիս լուսաւորել կրօնի վարդապետութեամբքն՝ ու սրտերն կրթել Բարոյական վեհ սկզբունքովն:

Այս պակասը լեցնելու համար Ս. Պապային կեդրոնական վարչութեան կրօնական Ժողովը խնդրած է գերա. Տ. Խորեն Ս. Արքիպիսկոպոսէ Նար—Պի՛ յարմարագոյն դասագրքեր յօրինել, որ բոլոր դպրոցաց մէջ եւ ամեն դասատուաց ձեռքը կրօնի եւ բարոյական անուանագրող գործիքն լինին, աշակերտաց համար ալ հրահանգիչ լինելու ամեն հանգամանքն ունենան:

Կրօնական ժողովոյն փափաքը լիովին կատարեցաւ. եւ ինչպէս որ այս գործոց սկիզբը կը տեսնուի ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք հայրն ու կրօնական ժողովոյ Բնիկ Յանձնախումբն իրենց գոհութեամբ յայտնելով կը վկայեն միանգամայն քէ՛ քաջասունմէ Հեղինակի գործերն ամենեւեմ համաձայն են վարդապետութեան եւ աւանդից Հայաստանաց Ս. Եկեղեցոյ, նոյնպէս եւ տպագրութիւն նոցա օգտակար յոյժ ի փառս Հայաստան Եկեղեցեաց եւ յոսանմըն ուխտի մանկանց վարձարանաց ազգիս:

Այս գովեստները բաւական երաշխաւորութիւն են քէ Սրբազան Հեղինակին իրական արժանեաց եւ քէ սոյն դասագրոց խնամօք եւ ընտրելագոյն ոճով յօրինուած ըլլալուն, որոց համար՝ իբր տէր—հրատարակիչ՝ լիսնայեցիքն ոչ ծախք՝ ոչ աշխատութիւն, որպէսզի այս գրքերն յարմարաւոր պատկերօք եւ վայելիչ տպագրութեամբ ի յոյս ընծայուին:

Բաւայոյս եմ որ այս քրիստոնեականներն Ս. Պապային ընդունելութեանը պիտի արժանանան, մանաւանդ կրթական, որ ոչ միայն յայրոցաց՝ այլ ընդհանրութեան եւս կարի օգտակար պիտի լինի. քանզի ընտանեկան ընտիր հրահանգներ կըպարունակէ. որոց միջոցաւ միայն կրնանք յուսալ՝ քէ օր մը մեր տուները նախնական դպրոցաց նմանելով՝ պիտի կարեւորան գոհացնուց քայլի վարձարանաց հետ եւ անոց ընթացից նպաստել: Լուսաւորեալ ազգերն այս միջոցով զարգացան որ ցարդ անոր օգուտներն ալ կըվայելեն:

Ճ. ԱՐԱՄԵԱՆ

Խմբագիր—տէր Լրագրոյս,
Գ. Կ. Պ. Պաշտօնէս:

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԵՎԼԱՌԻՍՈՑ ԱՐԱՐԱՅԵՈՒՆ